

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 13 februari 2003 *

I mål C-131/01,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av B. Mongin och R. Amorosi, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Republiken Italien, företrädd av U. Leanza, i egenskap av ombud, biträdd av O. Fiumara, avvocato dello Stato, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

angående en talan om fastställelse av att Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 49—55 EG vad avser friheten att tillhandahålla tjänster genom att bibehålla bestämmelser enligt vilka patentombud som är etablerade i andra medlemsstater måste vara inskrivna i det italienska patentombudsregistret och vara bosatta eller ha yrkesmässigt hemvist i Italien för att få tillhandahålla tjänster vid det italienska patentverket,

meddelar

* Rättegångsspråk: italienska.

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-P. Puissochet samt domarna R. Schintgen, C. Gulmann, F. Macken och J.N. Cunha Rodrigues (referent),

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: R. Grass,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 12 september 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Europeiska gemenskapernas kommission har, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 21 mars 2001, med stöd av artikel 226 EG väckt talan om fastställelse av att Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 49—55 EG vad avser friheten att tillhandahålla tjänster genom att bibehålla bestämmelser enligt vilka patentombud som är etablerade i andra

medlemsstater måste vara inskrivna i det italienska patentombudsregistret och vara bosatta eller ha yrkesmässigt hemvist i Italien för att få tillhandahålla tjänster vid det italienska patentverket.

Den nationella lagstiftningen

- 2 I artikel 94 i kungligt dekret nr 1127 av den 29 juni 1939 om patent på uppfinningar (GURI nr 215 av den 7 augusti 1979, s. 6597), i dess lydelse enligt dekret nr 338 av Republiken Italiens president av den 22 juni 1979 om revidering av den nationella patentlagstiftningen med stöd av delegationslag nr 260 av den 26 maj 1978, (nedan kallat dekret nr 1127/39), föreskrivs följande:

”Ingen är skyldig att i förfaranden vid det centrala patentverket låta sig företrädas av ett auktoriserat ombud. Fysiska och juridiska personer får låta sig företrädas av en anställd, som inte behöver vara auktoriserad.

Fullmakt får endast utfärdas för ombud vars namn finns med i det register som för detta ändamål förs av verket.

Fullmakt får även utfärdas för en advokat eller annan jurist som får företräda part inför domstol och som är upptagen i yrkesregistret.”

- 3 I artikel 2 i Republiken Italiens dekret nr 342 av den 30 maj 1995 om organisationen av yrket ombud inom industriell äganderätt och förande av motsvarande register (GURI nr 192 av den 18 augusti 1995, s. 15) (nedan kallat dekret nr 342/95) föreskrivs följande beträffande villkoren för inskrivning i det italienska patentombudsregistret:

”Fysiska personer som

...

- c) är bosatta eller har yrkesmässigt hemvist i Italien, utom om de är medborgare i en stat som godtar inskrivning av italienska medborgare i sitt nationella register utan att uppställa motsvarande villkor, och
- d) har avlagt det behörighetsprov för ombud inom industriell äganderätt som avses i artikel 6 eller det lämplighetsprov som åsyftas i artikel 6 andra stycket i lagdekret nr 115 av den 27 januari 1992, får skrivas in i registret över ombud inom industriell äganderätt.”

- 4 I artikel 6 andra stycket i Republiken Italiens lagdekret nr 115 av den 27 januari 1992 om införlivande av direktiv 89/48/EEG om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbild-

ning som omfattar minst tre års studier (GURI nr 40 av den 18 februari 1992, s. 6) (nedan kallat lagdekret nr 115/92) anges följande:

”Ett villkor för erkännande [av utbildningsbevis som har erhållits i Europeiska gemenskapen] är ett godkänt avlagt lämplighetsprov för advokater, revisorer och ombud inom industriell äganderätt.”

- 5 I artikel 13 första stycket i lagdekret nr 115/92 anges följande: ”Berörda personer får genom dekretet om erkännande av utbildningsbevis tillträde till yrket och rätt att utöva det på de villkor som enligt tillämpliga bestämmelser gäller för italienska medborgare, utöver kraven på utbildning och yrkeskvalifikationer.”

Det administrativa förfarandet

- 6 Kommissionen meddelade genom en formell underrättelse av den 29 juli 1998 den italienska regeringen att den ansåg att artikel 94 i dekret nr 1127/39 och artikel 2 i dekret nr 342/95 stred mot artiklarna 49—55 EG. Kommissionen anmodade den italienska regeringen att inkomma med ett yttrande i frågan.
- 7 Kommissionen uppgav att det inte kunde krävas att patentombud som är etablerade i andra medlemsstater, där de lagenligt utövar sitt yrke, efter att ha

avlagt ett lämplighetsprov skall vara inskrivna i det italienska patentombudsregistret och bosätta sig eller förvärva yrkesmässigt hemvist i Italien, även om de endast tillfälligt och vid enstaka tillfällen tillhandahåller tjänster vid det italienska patentverket. Kommissionen ansåg att dessa krav varken var motiverade av något tvingande hänsyn till allmänintresset eller stod i proportion till det åsyftade målet. Reglerna utgjorde följaktligen ett hinder för friheten att tillhandahålla tjänster som inte kunde motiveras.

- 8 Kommissionen ansåg att de italienska myndigheternas svar var otillfredsställande och tillsände dem därför den 4 augusti 1999 en kompletterande formell underrättelse, i vilken kommissionen upprepade sina anmärkningar och tillade att artikel 6 andra stycket och artikel 13 första stycket i lagdekret nr 115/92 stred mot rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier (EGT L 19, s. 16; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 192), eftersom yrket patentombud enligt nämnda artiklar endast får utövas på villkor att ett lämplighetsprov har avlagts, även om verksamheten endast bedrivs tillfälligt och vid enstaka tillfällen.
- 9 De italienska myndigheterna bestred det påstådda fördragsbrottet i sitt svar av den 12 oktober 1999.
- 10 I ett motiverat yttrande av den 17 februari 2000 anmodade kommissionen Republiken Italien att vidta nödvändiga åtgärder för att inom två månader från delgivningen av yttrandet rätta sig efter yttrandet.

- 11 De italienska myndigheterna meddelade genom en skrivelse av den 14 november 2000 kommissionen att de vidhöll sin ståndpunkt. De framhöll särskilt att det lämplighetsprov som föreskrevs i lagdekret nr 115/92 var förenligt med artikel 4.1 sista meningen i direktiv 89/48 och att provet var motiverat bland annat för att helt undvika diskriminering till nackdel för italienska patentombud.
- 12 Kommissionen ansåg att den italienska regeringens svar var otillfredsställande och beslutade att väcka talan i förevarande mål.

Talan

Bestämmelserna om obligatorisk inskrivning i det italienska patentombudsregistret

Parternas argument

- 13 Kommissionen har anfört att bestämmelserna i italiensk rätt om obligatorisk inskrivning i det italienska patentombudsregistret hindrar patentombud som lagligen utövar sitt yrke i en annan medlemsstat där de är etablerade från att vid

enstaka tillfällen och tillfälligt tillhandahålla tjänster som ombud vid det italienska patentverket för kunder som har anlitat dem, såvida de inte är inskrivna i nämnda register.

- 14 Även om Republiken Italien får besluta vilka bestämmelser som skall tillämpas på patentombud som etablerar sig i Italien, anser kommissionen att den omständigheten att samma bestämmelser tillämpas på patentombud som är etablerade i andra medlemsstater och som avser att tillhandahålla tjänster vid enstaka tillfällen och tillfälligt i Italien och vars yrke redan regleras i ursprungsmedlemsstaten utgör ett hinder för friheten att tillhandahålla tjänster i den mening som avses i artikel 49 EG.

- 15 Kommissionen har i detta avseende erinrat om att principen om friheten att tillhandahålla tjänster enligt domstolens rättspraxis endast kan inskränkas genom regler som grundas på allmänintresset, i den mån detta intresse inte skyddas genom de regler vilka tjänsteleverantören är underkastad i den medlemsstat där denne är etablerad. Sådana inskränkningar skall dessutom enligt kommissionen objektivt sett vara nödvändiga för att säkerställa att yrkesreglerna efterlevs och att de intressen som åsyftas med nämnda regler skyddas. Det ankommer enligt kommissionen på den berörda medlemsstaten att styrka att inskränkningarna i friheten att tillhandahålla tjänster är nödvändiga och förenliga med proportionalitetsprincipen. Detta har emellertid i förevarande fall inte styrkts.

- 16 Den italienska regeringen har gjort gällande att patentombuds verksamhet som företrädare för uppfinnare vid ett nationellt patentverk till sin natur varken är sådan att den utövas vid enstaka tillfällen eller är tillfällig i den mening som avses i artikel 50 EG, varför nämnda verksamhet inte omfattas av tillämpningsområdet för EG-fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster.

- 17 Ingivande av en patentansökan och registrering av en uppfinning är nämligen enligt den italienska regeringen inte en punktinsats, utan en verksamhet som sträcker sig över en lång period. Verksamheten inbegriper stadigvarande kontakt med verket i fråga under hela utvärderingsstadiet (framställningar om klagöranden från verket, inlämnande av svar, ändringar av ansökan etc.), vilket avslutas genom beslutet att bifalla eller avslå patentansökan. Verksamheten som företrädare sträcker sig därför över flera år.
- 18 Den italienska regeringen anser att det är orealistiskt att föreställa sig att en uppfinnare skulle anlita ett patentombud endast för att lämna in en patentansökan, för att därefter själv handha, eller låta ett annat patentombud handha, det efterföljande granskningsförfarandet, vilket kräver maximal professionalism. Det rör sig enligt den italienska regeringen om komplex verksamhet som kräver ofta förekommande, regelbundna och kontinuerliga handlingar.
- 19 För det fall domstolen skulle anse att verksamheten i fråga kan utövas tillfälligt i den mening som avses i artikel 50 EG, har den italienska regeringen gjort gällande att den obligatoriska inskrivningen i det italienska patentombudsregistret, som förutsätter att ombudet klarar ett prov, syftar till att skydda det allmänna intresset av att skydda mottagarna av tjänsterna i fråga.
- 20 Med hänsyn till antalet ansökningar som skickas till det italienska patentverket skulle det nämligen enligt den italienska regeringen för det första vara omöjligt för de italienska behöriga myndigheterna att kontrollera huruvida verksamhet som utövas av ett patentombud som är etablerat i en annan medlemsstat är av tillfällig natur eller inte, om sådan systematisk inskrivning i nämnda register inte förekom. Om en kontroll gjordes i ett enskilt fall skulle uppfinnaren vidare riskera att hans eller hennes ansökan förklarades ogiltig, vilket allvarligt skulle skada hans eller hennes intressen. För det andra gör den italienska lagstiftningen i

fråga det möjligt att kontrollera patentombudens kompetens i syfte att skydda mottagarna av deras tjänster mot skador till följd av juridisk rådgivning från personer som inte har erforderlig yrkesskicklighet eller yrkesmoral.

Domstolens bedömning

- 21 Domstolen skall inledningsvis pröva huruvida den italienska regeringen har stöd för sin uppfattning att verksamhet som patentombud inte omfattas av fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster eftersom sådan verksamhet inte kan utövas "tillfälligt" i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls.

- 22 Det framgår av domstolens rättspraxis att frågan huruvida verksamhet utövas "tillfälligt" i värdmedlemsstaten i den mening som avses i artikel 50 tredje stycket EG inte bara skall bedömas i förhållande till tjänstens varaktighet, utan även i förhållande till hur ofta den ägt rum, dess regelbundenhet och dess kontinuitet. Vidare framgår det av domstolens rättspraxis att begreppet etablering i den mening som avses i fördraget innebär en möjlighet för medborgare i gemenskapen att stadigvarande och kontinuerligt delta i det ekonomiska livet i en annan medlemsstat än ursprungsstaten (dom av den 30 november 1995 i mål C-55/94, Gebhard, REG 1995, s. I-4165, punkterna 25 och 27).

- 23 Det avgörande kriteriet för att fördragets kapitel avseende tjänster skall vara tillämpligt på viss ekonomisk verksamhet är att den berörda personens deltagande i det ekonomiska livet i värdmedlemsstaten inte skall vara stadigvarande och kontinuerligt.

- 24 Även om patentombudets verksamhet som företrädare vid ett nationellt patentverk — vilken bland annat består i att ge in och bevaka patentansökningar och att skydda dem — inbegriper en rad åtgärder under en längre tid, kan utövandet av sådan verksamhet inte anses behöva innebära stadigvarande och kontinuerligt deltagande i det ekonomiska livet i värdmedlemsstaten. För övrigt finns det inget som hindrar en mottagare av tjänster från att vända sig till ett patentombud för att få en viss punktinsats eller vissa punktinsatser, som är knutna till utövandet av verksamheten i fråga, utförda. De olägenheter som ett sådant tillvägagångssätt enligt den italienska regeringen skulle medföra saknar relevans vid bedömningen av huruvida verksamheten i fråga i värdmedlemsstaten skall betraktas som tillhandahållande av tjänster enligt gemenskapsrätten.
- 25 Patentombudens verksamhet omfattas därför av tillämpningsområdet för fördragets kapitel om frihet att tillhandahålla tjänster.
- 26 Såsom domstolen vid upprepade tillfällen har slagit fast innebär dessutom artikel 49 EG inte bara att det är nödvändigt att avskaffa all form av diskriminering på grund av nationalitet av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat, utan även att det är nödvändigt att avskaffa varje inskränkning — även om den är tillämplig på inhemska tjänsteleverantörer och tjänsteleverantörer från andra medlemsstater utan åtskillnad — som innebär att den verksamhet som bedrivs av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat, där denne lagligen utför liknande tjänster, förbjuds, hindras eller blir mindre attraktiv (se bland annat dom av den 3 oktober 2000 i mål C-58/98, Corsten, REG 2000, s. I-7919, punkt 33).
- 27 Skyldigheten för patentombud som är etablerade i en annan medlemsstat än Republiken Italien och som önskar tillhandahålla tjänster i Italien att registrera

sig i det italienska patentombudsregistret utgör en inskränkning i den mening som avses i artikel 49 EG (se, för ett motsvarande synsätt, bland annat domen i det ovannämnda målet Corsten, punkt 34).

- 28 Friheten att tillhandahålla tjänster är en grundläggande princip i fördraget, och den kan därför — även om någon harmonisering inte har genomförts på området — endast inskränkas genom regler som grundas på tvingande hänsyn till allmänintresset och som gäller för alla personer och företag som utövar verksamhet i värdmedlemsstaten, i den mån detta intresse inte skyddas genom de regler vilka tjänsteleverantören är underkastad i den medlemsstat där denne är etablerad (se bland annat domen i det ovannämnda målet Corsten, punkt 35).
- 29 De italienska bestämmelserna i fråga syftar till att säkerställa en god kvalitet på de tjänster som patentombuden utför och att skydda mottagarna av dessa tjänster. Även om dessa syften utgör tvingande hänsyn till allmänintresset som kan motivera en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster, måste tillämpningen av en medlemsstats nationella regler på personer som tillhandahåller tjänster och som är etablerade i andra medlemsstater enligt proportionalitetsprincipen även vara ägnad att säkerställa förverkligandet av de syften som eftersträvas genom reglerna och får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften (se bland annat dom av den 25 juli 1991 i mål C-76/90, Säger, REG 1991, s. I-4221, punkterna 15—17, och domen i det ovannämnda målet Corsten, punkterna 38 och 39).
- 30 Såsom kommissionen med rätta har framhållit görs det emellertid vid den kontroll av lämpligheten för yrket som är en förutsättning för patentombudens obligatoriska inskrivning i det italienska registret över sådana ombud ingen skillnad mellan å ena sidan de tjänsteleverantörer vars kompetens och yrkesskicklighet har kontrollerats i ursprungsmedlemsstaten och å andra sidan de tjänsteleverantörer som inte har genomgått någon sådan kontroll.

- 31 Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 45 i sitt förslag till avgörande hade vidare andra, mindre betungande, åtgärder kunnat vidtas för att uppnå de berättigade syften som Republiken Italien eftersträvar.
- 32 Även om de italienska bestämmelserna i fråga är tillämpliga oavsett tjänsteleverantörernas nationalitet, och även om de är ägnade att säkerställa förverkligandet av syftet att skydda mottagarna av de utförda tjänsterna, går de därmed utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften.
- 33 Den första anmärkningen skall således anses välgrundad.

Skyldigheten att vara bosatt eller ha yrkesmässigt hemvist i Italien

Parternas argument

- 34 Kommissionen har gjort gällande att artikel 2 i dekret nr 342/95 utgör ett omotiverat hinder för friheten att tillhandahålla tjänster, eftersom det i bestämmelsen föreskrivs en skyldighet för patentombud att vara bosatta eller ha yrkesmässigt hemvist i Italien för att kunna skrivas in i registret över patentombud med tillstånd att utöva sitt yrke i denna medlemsstat, med undantag för medborgare i stater som tillåter registrering av italienska medborgare i sina register utan att kräva att motsvarande villkor skall vara uppfyllt.

- 35 För det första anser kommissionen att ett patentombud som är etablerat i en annan medlemsstat avskräcks från att tillhandahålla en tjänst vid ett enstaka tillfälle i Italien, eftersom ombudet svårligen skulle kunna förse sig med en permanent infrastruktur för yrkesutövningen i värdmedlemsstaten. Inget av de argument som den italienska regeringen har anfört kan motivera en sådan begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster.
- 36 För det andra anser kommissionen att ömsesidighetsklausulen, enligt vilken Republiken Italien iakttar gemenskapsrätten enbart i förhållande till medlemsstater som inte uppställer något motsvarande krav på bosättning, inte kan godtas enligt gemenskapsrätten (se bland annat dom av den 25 september 1979 i mål 232/78, kommissionen mot Frankrike, REG 1979, s. 2729, svensk specialutgåva, volym 4, s. 505, och av den 6 juni 1996 i mål C-101/94, kommissionen mot Italien, REG 1996, s. I-2691).
- 37 Den italienska regeringen har anfört att kravet på att ha hemvist i Italien enligt italiensk lagstiftning gör det möjligt att bestämma vilken domstol som är territoriellt behörig i tvister mellan en part som väckt talan om ogiltigförklaring av ett patent och patentinnehavaren, licensinnehavaren eller rättsinnehavarna. Denna skyldighet är enligt den italienska regeringen inte bara lagenlig, utan också förenlig med allmänintresset i rättsordningen.
- 38 Den italienska regeringen har uppgivit att det går att uppfylla skyldigheten att ha yrkesmässigt hemvist i Italien genom att enbart ange en kontorsadress i landet och att det inte krävs att man flyttar till och bosätter sig i Italien eller att en infrastruktur upprättas där. Kravet på en kontorsadress är med hänsyn till de

minimala och ekonomiskt obetydliga kostnaderna fullt motiverat och står i proportion till de tvingande hänsyn till allmänintresset som skyddet för mottagarna av tjänsterna i fråga och rättssystemets funktion utgör.

- 39 Vad slutligen beträffar ömsesidighetsvillkoret har den italienska regeringen anfört att det måste ses som ett uttryck för den italienska lagstiftarens vilja att föregå framtida situationer, i vilka avtal med tredje land eller gemenskapsbestämmelser och avtal mellan gemenskapen och tredje länder skulle göra det möjligt att reglera området på annat sätt. Den italienska regeringen är villig att ändra nämnda villkor men anser att frågan i praktiken är oväsentlig.

Domstolens bedömning

- 40 Domstolen erinrar inledningsvis om att det enligt ordalydelsen i artikel 2 i dekret nr 342/95 endast är fysiska personer som "är bosatta eller har yrkesmässigt hemvist i Italien" som får skrivas in i det italienska patentombudsregistret, såvida inte personen är medborgare i en stat som godtar inskrivning av italienska medborgare i sitt nationella register utan att uppställa motsvarande villkor.
- 41 Den italienska regeringens argument att det endast krävs en kontorsadress i Italien för att kunna skrivas in i det italienska patentombudsregistret kan därför inte godtas.
- 42 Vad beträffar skyldigheten att vara bosatt eller ha yrkesmässigt hemvist i den mening som avses i artikel 2 i dekret nr 342/95 konstaterar domstolen att kravet

på att ett patentombud, som redan är etablerat och har godkänts i en annan medlemsstat och som önskar tillhandahålla tjänster, skall ha en fast bosättning eller ett fast yrkesmässigt hemvist i värdmedlemsstaten utgör en inskränkning av friheten att tillhandahålla tjänster (se, för ett motsvarande synsätt, bland annat dom av den 4 december 1986 i mål 252/83, kommissionen mot Danmark, REG 1986, s. 3713, punkt 18).

- 43 Ett sådant krav kan endast anses vara förenligt med artiklarna 49 EG och 50 EG om det kan visas att det på området i fråga finns tvingande hänsyn till allmänintresset som kan motivera en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster, att detta intresse inte skyddas genom regler i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad och att samma resultat inte kan uppnås genom mindre betungande regler (se bland annat domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Danmark, punkt 19).
- 44 Behovet av att kunna fastställa vilken domstol som är territoriellt behörig att avgöra en tvist angående ett patent som är registrerat i Italien och syftet att säkerställa förfarandets riktiga förlopp kan åberopas som tvingande hänsyn till allmänintresset som kan motivera en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster.
- 45 Kravet på bosättning eller yrkesmässigt hemvist i Italien går emellertid i vart fall utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften, eftersom Republiken Italien hade kunnat vidta mindre betungande åtgärder för att uppnå målen.

- 46 Vad beträffar det villkor avseende ömsesidighet som också anges i artikel 2 i dekret nr 342/95, av vilket det inte på något sätt framgår att det inte är tillämpligt på personer som tillhandahåller tjänster och som är etablerade i andra medlemsstater, behöver domstolen endast konstatera att en medlemsstat enligt domstolens rättspraxis inte kan åberopa att ömsesidighetsprincipen inte har iakttagits eller stödja sig på en annan medlemsstats eventuella fördragsbrott för att rättfärdiga sitt eget fördragsbrott (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 9, dom av den 14 februari 1984 i mål 325/82, kommissionen mot Tyskland, REG 1984, s. 777, punkt 11, och domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 27).
- 47 Även den andra grunden skall således anses välgrundad.
- 48 Domstolen anser att det mot bakgrund av det anförda skall fastställas att Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 49—55 EG genom att bibehålla bestämmelser enligt vilka patentombud som är etablerade i andra medlemsstater måste vara inskrivna i det italienska patentombudsregistret och vara bosatta eller ha yrkesmässigt hemvist i Italien för att få tillhandahålla tjänster vid det italienska patentverket.

Rättegångskostnader

- 49 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Italien skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Republiken Italien har tappat målet, skall kommissionens yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

följande dom:

- 1) **Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 49—55 EG genom att bibehålla bestämmelser enligt vilka patentombud som är etablerade i andra medlemsstater måste vara inskrivna i det italienska patentombudsregistret och vara bosatta eller ha yrkesmässigt hemvist i Italien för att få tillhandahålla tjänster vid det italienska patentverket.**

- 2) **Republiken Italien skall ersätta rättegångskostnaderna.**

Puissochet

Schintgen

Gulmann

Macken

Cunha Rodrigues

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 13 februari 2003.

R. Grass

J.-P. Puissochet

Justitiesekreterare

Ordförande på sjätte avdelningen